

2 / Dinsdag 30 september 1975

9e Biennale der jongeren te Parijs

Voorbij het enthousiasme

Er zaten misschien 20 mensen in het auditorium van het Musée d'art moderne de la ville de Paris. Een jonge Amerikaan, met het pas gestreken hennin over de jeansbroek, trachtte in aarzende, goed gekozen, blijkbaar doorleefde bewoordingen duidelijk te maken hoe moeilijk het is opnieuw te gaan leven wanneer iemand in een fractie van tijd het nulpunt gewaar geworden heeft. En direct dacht ik aan de schilderijen van Bernd Lohaus: de grens van wat nog niet onmogelijk is in de vormgeving. Men zou het kunnen noemen, de obsessie van de limiet.

Na de gemakkelijke geestdrift van de pop, moest de keerzijde van de medaille vroeg of laat zichtbaar worden. Trouwens in de pop-appel zat reeds een dikke worm, die van de overproductie, de niet-verzadigde-verzadiging. Toen kwam de tegenstoot: de enigszins aristocratische minimalistische legende. Het kwam als een frisse morgen, weldoend. Het liet zijn mannetjes echter achter met lege handen. De minimalist is er nog, in de zin van uiterste spaarzaamheid in de middelen; weigering om in het toffe enthousiasme te trappen. Kortom het voortdurende «wat nu?» zit diep in het weinige vlees dat er nog aan is, tot op het bot, droog en mager als Don Quichotte. Het zou mij niet verwonderen als er nu ineens een suicide-art zou geboren worden. Dat zou dan een middel zijn om de weken, de vijgen er uit te krijgen.

Een tweede aspect van onze lieve wereld van de kunst is de vraatzucht de geweldige sterke maag van het «establishment». Het verteert letterlijk alles. En daarom zit er nog geen duivels plan achter. Beter is het een direct verband te zoeken tussen die vraatzucht en de massacultuur. Een ingebouwd mechanisme zorgt er voor dat de scherpe kanten geneutraliseerd worden. Of de nivellerende macht van de veelheid. Neem bv. de prachtige, o.a. Poolse, affiches in die gelijktijdige tentoonstelling SURFACES (48e Salon de la Société des artistes décorateurs-Grand Palais tot 12 oktober): de best geslaagde prent geraakt haast zonder impact temidden van evengoed geslaagde producten. Om er de moed bij te verliezen. Dan maar grif aannemen wat de voorzitter, Jean-Louis Berthet, vooropstelt: «De economische moeilijkheden in de wereld zullen een geweldige druk op het gaspedaal voor al de onderzoeken betekenen.» Met andere woorden, hij schijnt zijn hoop te vestigen op selectie en kwaliteit. De wet van de jungle als ik het goed begrepen heb. Misschien is daar niet aan te ontkomen. Tenzij vaderschap staat de drenkelingen een reddende hand toesteeft. To be or not to be.

Bij het doorbladeren van de catalogus van de 9e Biennale de Paris (Musée d'art moderne de la ville de Paris, Musée national d'art moderne tot 2 november) viel

het mij nogmaals op hoezeer de illustratie, de reproductie en de appreciatie van de kunst in 't algemeen nauw met elkaar verbonden, om nog niet te zeggen niet meer te scheiden, zijn. Vandaar de onontkoombare relatie kunst/milieu. Deze relatie is zo vanzelfsprekend geworden dat bij vele kunstenaars het onderscheid wegvalt. Of liever: kunst en milieu zijn identiek geworden. Dat is een toestand die het bestaan van de kunstenaar als creatief wezen op de wip zet. En zie, toen kwam de video. Douglas Davis (catalogus) is niet erg te spreken over de be-

de dichtsbijzijnde haremvrouw (niet levend) neemt ze met een bedankje afscheid van haar beroemd gezelschap. Dat gebeurt op een ongeveer gelijke wijze met andere bekende schilderijen. Het geheel heet «Art Herstory»: spiritueel, plezierig, relativiserend, enz... De werkelijkheid van nu en die van gisteren lopen door elkaar, er wordt gegoocheld met de tijd als begrip en als werkelijkheid. Dat kan niet met de film, want die is meteen al gisteren. De vraag is maar: wanneer het video-gebeuren op band staat, waar is het verschil dan? De

of je mediteert temidden van het open boek van de natuur. Luciano Castelli neemt zichzelf voor een vamp en doet een beroep op al de knepen van het vak om de verwarring ten top te voeren. Will Martin en Gage Taylor doen alsof de wereld niet lijdt aan overhaasting en schilderen op hun mooie, geduldig gemak wonderen van detail-kunst. Terug naar de aarde.

In het Musée Galliera zijn de schilder-landbouwers van het Houhsien-district (Volksrepubliek China) te gast. Leye de massa, recht voor de vuist, niemand hoeft meer op te vallen dan zijn buurman. Allemaal lachende gezichten. Alleen dit: wat gebeurt er met een held die geen held meer is, met iemand die geen lust heeft om te lachen bij het werk voor de gemeenschap? Antwoord: nix komt niet op onze schilderijen.

Vóór de deur van beide musea voor moderne kunst stond de «poids lourd culturel» van Iris Clert, een beetje overbodig vermits er hier geen nood is aan museum. Binnen werd een oproep gedaan op het geweten van wie er een heeft om de wet op het terrorisme in Spanje af te schaffen en de veroordeling van politieke gevangenen in te trekken. De oproep gaat uit van verschillende verenigingen en van de bewakers van het museum. Beslissingen worden genomen tussen windstilte en storm. In de werkelijkheid komen ze te laat, in de kunst lopen ze hun tijd voorop. Het moeilijkste is te weten te komen waar werkelijkheid en kunst uit elkaar gaan.

A. MERCKX

Luciano Castelli: «His Majesty, His Queen» — 1973.

tional d'art moderne, Musée naming video-art. Denk aan de sterke manag Dixit Davis: «Er zal geen video-kunst zijn zolang wij dit expressiemiddel niet zullen tegemoet komen met de gedachte alsof het nooit eerder bestaan heeft.» Dat betekent dat in de video een kans zit om de directe werkelijkheid in zijn greep te krijgen, d.w.z. de werkelijkheid te gebruiken als materiaal, levend materiaal. Het loont de moeite om het te wagen, zeer gevaarlijk, een gok van alles of niets. Hermine Freed, lerares in de kunst aan de School of Visual Arts te New York, gebruikt de video als spel. Op een bepaald ogenblik verschijnt op het scherm een tafereel van Ingres. Op de voorgrond zit een naakte dame met de rug naar het publiek. Ineens merk je dat de dame levend is en verstaanbaar Engels spreekt. Zij heeft het over het hoe en het waarom van haar aanwezigheid. Tot ze zelf een video-camera in de hand neemt en deze op haar omgeving richt. Met een joviale klap op de arm van

echte video is zo voorbij. Weer de limiet-situatie. De gedachte alleen al is ondraaglijk.

De schilderijen van Terence David La Noue uit Indiana, levend in N.Y., roepen in mij associaties op met de straten van N.Y. of Chicago, de beruchte downtowns van overal. Op het eerste zicht vuil, weinig hoopvol, slordig. Dat wat de mogelijke relatie kunst/milieu betreft.

Dan zou het avontuur kunnen beginnen. In die woelige texturen, zou je geraffineerde tekeningen, sporen van een wonderlijk proces kunnen ontdekken. Zoals het wolkenlezen of de beruchte tests. Niemand kan daar bezwaar tegen hebben. De vraag is of velen bereid zullen zijn dit verkapt art brut aandacht te schenken.

Als je de askese van een Lohaus of van een Lewis Baltz verwerpt en terug wil naar het vlees, de geschiedenis, de droom, dan kruip je in andermans vel